

משעורי ראש הכולל*

חופה לפסולות

איתא בגמ' יבמות (נז,א)

איתמר רב אמר יש חופה לפסולות. ושמואל אמר: אין חופה לפסולות.

דעת שמואל שכיון שאסורה בביאה יש חסרון גם בחופה וכהן גדול שיכניס אלמנה לחופה, לא עשה כלום.

ביבמות (צ,ב) הגמרא לומדת מפסוק שכהן אינו מיטמא לאשתו פסולה.

ולא זה וזה מטמאין לה מנלן דכתיב כי אם לשארו הקרוב אליו...
וכתיב לא יטמא בעל בעמיו להחלו יש בעל שמיטמא ויש בעל שאין מיטמא הא כיצד מיטמא הוא לאשתו כשרה ואינו מיטמא לאשתו פסולה.

והקשו הראשונים – לפי שמואל, שאין חופה לפסולות, לעולם גם אין נישואין לפסולות – וממילא אשה פסולה לכהן יכולה להיות רק ארוסתו, שהרי גם כשיכניסנה לחופה לא יועיל כלום. והרי ממילא כהן מיטמא רק לאשתו נשואה ולא לארוסתו – וקשה א"כ מ"ט צריך פסוק לפי שמואל למעט כהן מלהיטמא לאשתו פסולה, הרי לעולם לא תהיה אשתו.

ומתרצים (הריטב"א בסוגיין והרמב"ן שם): דין זה גופא, שאין חופה לפסולות, נלמד – לשמואל – מהפסוק הממעט כהן מלהיטמא לאשתו פסולה. כלומר זה גופא הטעם שאינו נטמא לאשתו פסולה – כי אין חופה לאשה כזו, והיא רק ארוסתו ולא אשתו, ומשמעות הדבר היא שאין חופה לפסולות.

עוד תירצו – גם לשמואל שאין חופה לפסולות, זה דוקא כשהכניסה לחופה בלבד, אך אם בא עליה – היא אשתו. ביאה אחרי אירוסין ודאי פועלת ומעטה היא אשתו. א"כ הפסוק נצרך למעט כהן שבא על אשתו הפסולה מההיתר להיטמא לה.

* סיכום שיעור שמסר ראש הכולל, תמוז תשס"ז, נרשם ע"י אחד השומעים.

ראיה לכך שגם שמואל מודה שביאת כהן באשה פסולה יוצרת נישואין, מביא התוס' ישנים (נז, ב סוף אות א) מסוף סוגייתנו :

אמר רב עמרם... יש חופה לפסולות ותנא תונא אמן שלא שטייתי ארוסה ונשואה שומרת יבם וכנוסה. האי ארוסה היכי דמי... אלא דקני לה כשהיא ארוסה ואיסתתרה וקמשקה לה כשהיא נשואה.

ומקשה הגמ' – אם קינא לה באירוסייה ובכ"ז הכניסה לנישואין אין המים בודקין אותה דכתיב ונקה האיש מעון – בזמן שמנוקה מעון, והרי היתה אסורה עליו כדין סוטה והכניסה באיסור.

...אלא דקני לה כשהיא ארוסה ואיסתתרה ונכנסה לחופה ולא נבעלה ושמע מינה יש חופה לפסולות.

הוא מנוקה מעון, דלא בעל אותה – ומשמע שהפכה לנשואה ע"י חופה.

אכן מההו"א – מוכח להדיא שביאה לפסולות גם לשמואל יוצרת נישואין, שכן הגמ' הקשתה מכח העובדה שאינו מנוקה מעון וזו המניעה היחידה לכך שהמים יבדקו אותה, אך פשוט היה לגמ' שאם בעל אותה נחשבת נשואה גם לשמואל, שהרי המדובר שקינא לה כשהיא ארוסה, "וקמשקה לה כשהיא נשואה", אף שהמדובר בביאת איסור.

בקרן אורה (נז, ב) ד"ה והעיקר מקשה על עיקר קושיית הרמב"ן והריטב"א – מדוע צריך פסוק למעט חופה לפסולות הרי לשמואל אין אשה פסולה יכולה להיות נשואה – שלכאורה הקושיה לא מובנת. דשפיר משכח"ל אשה פסולה נשואה, כשקידש ונשא כדין, ואח"כ נפסלה כסוטה מדין זונה ואסורה לבעלה. ולכה"ג בעינן פסוק שלא ייטמא לה אם מתה קודם שהותרה ממעמדה כסוטה.

אך שפיר יש להסביר את קושייתם – עפ"י יסוד שחידש רש"י ביבמות (מט, ב) :

אמר אב"י הכל מודים בבא על הנדה ועל הסוטה שאין הולד ממזר. נדה – דהא תפסי בה קידושין שנאמר ותהי נדתה עליו אפי' בשעת נדתה תפסי בה קידושין. סוטה נמי דהא תפסי בה קידושין.

ומבאר רש"י גבי סוטה – דהא תפסי בה קידושין – לאשה, דאף לאחר שזינתה לא פקעו ממנה קידושיה הראשונים.

חופה לפסולות

כלומר, אילו היה הדין שאין קידושין תופסים בסוטה, גם אשת איש שנתקדשה בהיתר ואחר כך נאסרה – היו צריכים לפקוע קידושיה.

היינו – כל מקום שבגלל פסול כלשהו **לא יתפסו** קידושין, אז אם יוצר פסול כזה **אחרי** הקידושין – הקידושין **יפקעו**.

ועפ"ז אפשר לומר גם בנישואין לפסולה – אם שמואל ס"ל שאין חופה לפסולות, אז א"כ גם כשמתעורר פסול **אחרי** חופה כשרה, וכגון במקרה שהביא הקרן אורה שקידש ונשא ואח"כ זינתה ונאסרה כסוטה – תפקע החופה, ושוב אינה נשואה – וממנ"פ יוצא שהיכא שפסולה לו, אינה אשתו – ולכך הקשו הראשונים מ"ט בעינין פסוק למעט כהן מליטמא, הרי בכל מקרה כהן אינו נטמא לארוסתו.

וע"כ תירצו שמדובר שבא עליה – וביאה לעולם יוצרת נישואין, אף באשה פסולה. ובכה"ג בעינין פסוק למעט, שכשנשוי לפסולה – אינו מיטמא לה.

חופה לבעולה

ביומא (יג,ב) בסוגיא העוסקת באשה שמתקינין לכהן גדול עיוה"כ, בתוס' ד"ה לחדא – מובאת שיטת הירושלמי שלבעולה אין חופה, "אלמנה שאין לה חופה ואינה נקנית לבעלה ליורשה וליטמא לה ולהפר נדריה **אלא ע"י ביאה** – צריך לבוא עליה מבעוד יום שלא יהא כקונה קנין בשבת...". רק בתולה מותר לכנוס לחופה בע"ש ולבעול בשבת – כי החופה כבר קנתה, והבעילה אינה חלק מהקנין.

משנתנו עוסקת באלמנה לכה"ג – ובגמרא נחלקו רב ושמואל אם יש חופה לפסולות או לאו, ואי נימא שמחלוקתם קאי אמתניתין – אליבא דשיטת התוס' מה שייך בכלל לדון האם יש חופה לפסולות או לאו, הרי לתוס', כשנושא אלמנה – חופתה בלא ביאה ממילא לא קונה – ולעולם אינה נשואה – ומה שייך לחלוק בחופה גרידא.

ובשו"ע ה' קידושין (סד,ה) – אלמנה קונה בה חופה רק ע"י יחוד של ביאה ובגר"א שם (סק"י) – מוכיח גם מסוף דברי תוס' ביומא וגם מגמ' בקידושין (י,ב) שחופה גרידא קונה בין בבתולה ובין באלמנה – שכן הבבלי חולק בזה על הירושלמי.

רעק"א בדרוש וחידוש, מוכיח מסוגיין נגד הירושלמי וכנ"ל – משנתנו עוסקת באלמנה לכה"ג ובכ"ז חולקים רב ושמואל אם יש חופה לפסולות – מוכח שחופה מועילה בבעולה.

אמנם ניתן לדחות ולומר שהמשנה מדברת באלמנה מן ה**אירוסין** שאינה בעולה, ורק לכן שייך שחופה תקנה בה.

וכן ניתן להוכיח מסוף סוגייתנו, שהובאה לעיל – שקינא לה באירוסייה ונסתתרה ונכנסה לחופה ולא נבעלה על ידו (ולכן הוא מנוקה מעוון והמים בודקים אותה) וקמסקה לה כשהיא נשואה – וש"מ יש חופה לפסולות. ואם נימא כדברי הירושלמי שחופה לא קונה בבעולה – אי"כ צ"ע טובא, שהרי אין היא נשואה כלל, מכיון שנבעלה לבעל, וכנסה בעלה לחופה ולא בא עליה.

והגמרא הרי העמידה מקרה זה כדי לבאר את שבועתה – אמן שלא שטייתי ארוסה ו**נשואה** – משמע שחופה זו יצרה נישואין, וחופה קונה גם בבעולה.

(ואין לומר דהיינו טעמא שנחשבת נשואה, כי הרי רק ספק נבעלה, ויתכן שחופתה היתה חופה מעליא אם לא נבעלה והיא בתולה – שהרי המים בודקין אותה, כלומר **שיתכן שנבעלה** – ובכ"ז נחשבת כנשואה).

ועוד, למסקנה הגמ' מעמידה את השבועה שלא שטייתי ארוסה ונשואה באופן שבא עליה בבית חמיו, וקדמה שכיבת בעל לבעל – להדיא רואים שאף שנבעלה כבר – חופתה קונה.

ראיה נוספת לכך שהבבלי והירושלמי חולקים בכך יש להביא מהסוגיא בכתובות (מה, א):

תני שילא שלוש מידות בנערה... סרחה ולבסוף בגרה תידון בחנק.

נערה המאורסה שזינתה, אך בגרה קודם העמדה בדיון, דינה בחנק – כשם שאילו היתה מזנה כעת בבגרותה, דינה היה חנק ולא סקילה. סקילה נאמרה רק **בנערה** המאורסה (רש"י).

למימרא דכל היכא דאישתני גופא אישתני קטלא, ורמינהי נערה המאורסה שזינתה ומשבגרה הוציא עליה שם רע הוא אינו לוקה ואינו נותן מאה סלע... והיא או זוממיה מקדימין לבית הסקילה.

חופה לפסולות

וא"כ חזינן שגם בבוגרת מצינו סקילה ולא דוקא בנערה, ואע"ג דאישתני גופא.

אמר רבא מוציא שם רע קאמרת, שאני מוציא שם רע דחידוש הוא – דהא נכנסה לחופה ולא נבעלה בעלמא וזינתה בחנק, ואילו מוציא שם רע בסקילה.

אין להביא ראיה ממוציא שם רע לכך שיש בוגרת בסקילה, שכן כל דין מוציא ש"ר – חידוש הוא שחידשה תורה. שהרי בדרך כלל כל היכא שאישתני דינא אישתני קטלא – ולפי"ז היה צריך להיות שכל נערה המאורסה שאחרי נישואיה בעלה טוען שזינתה – דינה יהיה בחנק, שהרי אם תזנה אחרי כניסתה לחופה, ודאי דינה כאשת איש שזינתה בחנק, וא"כ אישתני דינא, ואף שזינתה קודם חופתה ראוי היה לדונה בחנק – דאישתני קטלא. ובכל זאת התורה חידשה שדנים אותה בסקילה. ומחידוש לא ילפינן לסתם בוגרת. עכת"ד הגמ'.

רבא בדבריו על מוציא ש"ר, מביא כדוגמא לאשת איש שזינתה, שדינה חנק – "דהא נכנסה לחופה ולא נבעלה" – וראיה א"כ שלבבלי חופה קונה אף בבעולה (הרי זינתה קודם חופתה).

אילו הדין היה כירושלמי, שחופה לא מועילה לבעולה אלא רק ביאה – אין חידוש כלל בכך שנערה המאורסה שנכנסה לחופה בסקילה, דהיינו טעמא שמיתתה בסקילה, שהרי בעולה היא וחופתה לא קנתה, וממילא לא אישתני דינא, שכן נשארה מאורסה ואינה אשת איש – ולכן לא אישתני קטלא.

טענת מקח טעות בנישואין

רעק"א בתשובותיו (תניינא סי' נא) מחדש שכל מקח טעות הוה מדין תנאי. ויוצא מכך שבנישואין אי אפשר לטעון טענת מקח טעות, שהרי אין שליחות בנישואין, ומילתא דליתא בשליחות ליתא בתנאי. וממילא אין מקח טעות בנישואין.

מסוגיא זו בכתובות מתחזק לכאורה חידושו זה של רעק"א, שכן ברגע שכנסה לחופה והתברר שאינה בתולה היה נראה לדון נישואין אלו כמקח טעות (ורבא דהוא מרא דשמעתא ס"ל בכתובות יב שכנסה בחזקת בתולה ונמצאת בעולה אין לה כלום), וביותר – כאן הרי זינתה ונאסרה עליו, וודאי הוה מקח טעות, וממילא חופתה בטילה ולא אישתני דינא כלל – ובכ"ז הגמרא מחשיבתה כנשואה שהרי אומרת דהיינו חידושא שאישתני דינא ולא

אישתני קטלא – והיינו טעמא, שאין מושג של מקח טעות בנישואין. כי כל מקח טעות מועיל מדין תנאי, ואין תנאי בנישואין.

אמנם רעק"א עצמו מסייג ראייתו – בכתובות (מח,ב) מסר האב לשלוחי הבעל, מתה – בעלה יורשה. בד"א לירושתה.

רש"י ס"ל שאינה נשואה, ומועילה המסירה רק לענין ירושתה, אך לא נטמא לה ואינו מיפר נדריה.

אבל תוס' ס"ל שנעשית נשואה גמורה במסירה זו, והגמרא הדגישה שבעלה יורשה אע"פ שירושתה היא רק תקנתא דרבנן, הוה ס"ד שהיכא שרק מסר לשלוחי הבעל לא תקון רבנן, קמ"ל.

א"כ ההנחה של רעק"א נכונה רק לרש"י – כי לתוס' רואים שגם נישואין איתא בשליחות (מסר האב) – וממילא איתא בתנאי, ויש מקח טעות.

חופת נידה

הרמב"ם סובר שחופת נידה אינה קונה ונחשבת ארוסה. חופה לשיטתו, זה ייחוד, ואם נתייחד עם הנידה אין כאן חופה.

וז"ל בהלכות אישות (י,א-ב)

א. הארוסה אסורה לבעלה מדברי סופרים, כל זמן שהיא בבית אביה. והבא על ארוסתו בבית חמיו, מכין אותו מכת מרדות. ואפילו קידשה בביאה, אסור לו לבוא עליה ביאה שנייה בבית אביה, עד שיביא אותה לתוך ביתו, ויתייחד עימה ויפרישנה לו; וייחוד זה הוא הנקרא כניסה לחופה, והוא הנקרא נישואין בכל מקום והבא על ארוסתו לשם נישואין אחר שקידשה משיערה בה, קנאה ונעשת נשואה, והרי היא אשתו לכל דבר.

ב. כיון שנכנסה הארוסה לחופה הרי זו מותרת לו לבוא עליה בכל עת שירצה, והרי היא אשתו גמורה לכל דבר ומשתייכנס לחופה נקראת נשואה, אף על פי שלא נבעלה: והוא, שתהיה ראויה לבעילה אבל אם הייתה נידה אף על פי שנכנסה לחופה, ונתייחד עימה לא גמרו הנישואין, והרי היא כארוסה עדיין.

הר"ן בריש כתובות כותב שמקורו של הרמב"ם לכך שחופת נידה לא מועילה היא בסוגיא שם:

חופה לפסולות

ועכשיו ששנינו שקדו... הגיע זמן באחד בשבת מתוך שאינו יכול לכנוס אינו מעלה לה מזונות. לפיכך חלה הוא או שחלתה היא או שפירסה נדה אינו מעלה לה מזונות

אינו מעלה לה מזונות, שכן הוא אנוס. (דאם הגיע זמנה ולא כנסה באשמתו – אוכלת משלו, ואוכלת בתרומה). ואם נפסוק שחופה היינו הכנסה לרשות בלבד בלא ייחוד – אין הוא אנוס בכך שהיא נידה. שיכניסה לרשותו ויאכילה מזונות.

מדין הגמ' שבפירסה נידה הבעל נחשב אנוס ואינו מאכילה – לומד הרמב"ם שגם אם יכניסה לא תהיה קנויה לו, דהיינו שחופת נידה "לא גמרו הנישואין, והרי היא כארוסה עדיין". ולכן הוא אנוס.

אך הר"ן דוחה וס"ל שאיה"נ הכנסה לרשות כן קונה אף דלא נבעלה. ואם יכניס את אשתו הנידה לחופה – יאכילה במזונות אף שלא יבעול אותה.

מה שהגמ' אמרה שפירסה נידה או שהוא חלה נחשב לאנוס – הכוונה היא שמאחר ומהות ותכלית הנישואין היא אישות – ולא יכול לבעול כל עוד היא נידה, ממילא **לא חייבוהו** חכמים להכניסה ולתת לה מזונות. אבל איה"נ לדינא, אם יכניס תהיה אשתו לכל דבר.

מקור נוסף לרמב"ם מביאים הראשונים מכתובות (נו,א). דעת ראב"ע במשנה שהכותב לאשתו כתובה ותוספת כתובה ומת לפני הנישואין, גובה רק עיקר כתובה שלא כתב לה תוספת מדעתו אלא על מנת לכונסה. ובגמ' שם:

בעי רבין נכנסה לחופה ולא נבעלה מהו חיבת חופה קונה או חיבת ביאה קונה...

אם חיבת חופה קונה – תקבל את התוספת אף שלא נבעלה קודם שמת. אך אם חיבת ביאה קונה – לא תקבל.

בעי רב אשי נכנסה לחופה ופירסה נידה מהו אם תימצי לומר חיבת חופה קונה דחזיא לביאה אבל חופה דלא חזיא לביאה לא או דלמא לא שנא תיקו.

רב אשי מסתפק לפי הצד שחיבת חופה קונה – בעינן חופה הראויה לביאה, ולכן אם פירסה נידה לא תקבל תוספת, או דילמא לא שנא, תיקו.

ועיי"ש בר"ן וברא"ש, שהרמב"ם למד בבעיא דרב אשי שאינה רק לגבי קנין התוספת, אלא לגבי עצם קנין החופה. האם חופה דלא חזיא לביאה קונה או לא, וכיון שכך פסק שחופת נידה אינה מועילה.

אך דוחים הראיה וטוענים שאדרבה, מסוגיא זו משמע שחופת נידה ודאי קונה וכל ספיקו של רב אשי נוגע רק לקנין התוספת. אם כהרמב"ם שרב אשי הסתפק בעיקר הדין של חופת נידה, לא היה לו להסתפק בעקיפין בסוגיא העוסקת בתוספת כתובה. לכן חולקים על הרמב"ם לדינא. אך עכ"פ לשיטתם – מכאן למד הרמב"ם את דינו.

ולכאורה קשה – איך ס"ל לראשונים שזה מקורו של הרמב"ם. הרי מסקנת הגמ' היא תיקו, וא"כ היה הרמב"ם צריך לפסוק לחומרא – שחופת נידה אינה גומרת נישואין, אך ודאי לחומרא נחשבת כנשואה.

ויש כמה נפק"מ האם חופת נידה דלא חזיא לביאה אינה מועילה מעיקר הדין או רק לחומרא:

1) כהן שהכניס לחופה ולא בעל ומתה האשה – האם יטמא לה כנשואה, או שהיא ארוסה.

2) כמו"כ אם אחר חופה בלא ביאה נישאה האשה לאחר – האם כתובתה מנה או מאתיים.

3) בבת כהן – האם אחיה מיטמאין לה (אח נטמא רק לאחותו הבתולה, שלא נישאה עדיין).

לפי הרמב"ם בכל אלו – הרי היא כארוסה, שהרי פסק שכל חופה בלא ייחוד וביאה, לא גמרו הנישואין. ולכן בעלה כהן לא יטמא לה. ואם תינשא לאחר כתובתה מאתיים, כארוסה, ואחיה הכהן יכול ליטמא לה.

אך מפשט הגמ' היה צ"ל לחומרא. בעלה כהן לא יטמא לה, כארוסה. כתובתה תהיה מנה, כנשואה. אחיה לא יטמא לה, כנשואה.

ועוד נפק"מ דין נערה בכה"ג, אם נחשיבה כנשואה רק היא מקבלת גיטה, אך אם היא עדיין ארוסה – גם אביה יכול לקבל גיטה.

ועוד קשה, הרמב"ם פוסק כרב שיש חופה לפסולות, ומאיך פוסק שחופת נידה לא מועילה. ולכאורה מאי שנא חופת נידה מסתם חופת פסולות. (ר"ן בדף נז).

ועוד מקשה הנתיבות מגמי' יומא – דעת ר' יהודה שמתקינין לו אשה אחרת, שמא תמות אשתו, וכתוב וכיפר בעדו ובעד ביתו, וחייב להיות נשוי.

ובמסקנת הגמרא שם נחלקו הראשונים כיצד מתקינין לו, כי אינו יכול לכונסה כאשה רגילה – בית אחד אמר רחמנא ולא שני בתים – וכונס את האשה השניה רק על תנאי, עיי"ש.

הרמב"ם פוסק כחכמים, שאין מתקינין לו אשה אחרת – ואם בכ"ז תמות אשתו, יקדש ויכנס אשה ביוה"כ עצמו.¹

והקשה בעל הנתיבות בחיבורו בית יעקב – לרמב"ם, איך יכנס אשה ביוה"כ, הרי אסור בתשמיש, והוי כניסה לחופה דלא חזיא לביאה, ואינה מועלת.

ואם כי אפשר לחלק מדין נידה, שהרי כאן אין איסור ביאה בחפצא של האשה אלא איסור גברא על הכהן מדיני העינוי, ויתכן דנחשב חופה דחזיא לביאה (שער המלך) – אך הבית יעקב לא סבר כן.

ועוד קשה – מסר האב לשלוחי הבעל, הבאנו שלתוס' הוה נישואין גמורין. והרי הרמב"ם ס"ל שאין הכנסה לרשות בלא ייחוד, והרי שם אין יחוד – ואיך נחשבת נשואה.

ומדויק ברמב"ם שבנידון זה ס"ל כתוס' שכן פסק בהלכות נדרים (יא, כב):

הלך האב עם שלוחי הבעל, או שהלכו שלוחי האב עם שלוחי הבעל עדיין אביה ובעלה מפירין נדריה. מסר האב לשלוחי הבעל, או שמסרו שלוחי האב לשלוחי הבעל אין האב יכול להפר, שהרי יצאת מרשותו; ולא הבעל יכול להפר, שאין הבעל מפר בקודמין, כמו שביארנו.

משעה שמסר לשלוחי הבעל יצאה מרשות האב, ואינו יכול להפר נדריה אפילו בשותפות עם הבעל. וגם בעלה לא יפר נדריה, **כי אין הבעל מיפר בקודמין**. ולא נימק שאינו יכול להפר כי לא היתה חופה ועדיין היא ארוסה. משמע שהיא כבר נשואה, כתוס', ומטעם אחר הוא, שלא יפר.²

¹ עיי' אור שמח איסורי ביאה יז, ג, שהיות הכה"ג נשוי מעכב בעבודת יוה"כ, אלא שלא נתפרש ברמב"ם האם ישא אשה ביוה"כ (עיי' ערוך השלחן קנז, יז עפ"י ירושלמי) או שמא כהן אחר יחליפו (כפי שהעלה המאירי ד"ה ואמרו לו). והשיח יצחק סבור שהיותו נשוי אינו אלא דין לכתחילה בלבד.

² וילה"ע – גם בדעת הרמב"ם אפשר ללמוד שבמסר האב לשלוחי הבעל אינה כנשואה גמורה, וכפרש"י. ופירוש דבריו – מהאב היא ודאי יצאה, ולמשל אם תזנה תהיה בחנק ולא בסקילה. לכן ודאי האב אינו מיפר. אך גם בעלה "אינו מיפר בקודמין" – היינו, ודאי

וא"כ קשה איך היא נשואה בלא ייחוד (גרנ"ט).

וצ"ל, וכך פ"י שער המלך בקונטרס חתנים, ואחריו פ"י כן הגרנ"ט, דבכל נישואין יש שני דברים. יש קנין בנישואין – יורשה, מיטמא לה, מיפר נדריה. וגם בחופת נידה קיים מימד זה של קנין, של הכנסה לרשות.

אך מכיון שיש איסור לבוא על ארוסתו, בנישואין יש גם מימד נוסף של **היתר ביאה**. ובמימד זה של היתר ביאה – צריך נישואין דחזיא לביאה. חופת נידה אינה מספיק טובה לכך. דעת הרמב"ם שחופת נידה אכן קונה, אבל אינה מספיק חזקה בשביל ליצור היתר ביאה.

לכן דייק הרמב"ם בלשונו – "אבל אם הייתה נידה אף על פי שנכנסה לחופה... **לא גמרו הנישואין**, והרי היא כארוסה עדיין".

בעצם האשה קנויה לו לגמרי, אלא שלענין היתר ביאה היא לא קנויה לו לגמרי.

ונפק"מ לפי"ז בין אשה שנכנסה לחופה גמורה לבין אשה שנכנסה לחופה כנידה:

א. כנשואה יכול לכפותה לבוא עליה, וכעת עדיין אינו יכול.

ב. כארוסה יכולים שניהם לאסור עצמם בתשמיש זה על זה, דעדיין אין שעבוד. וכן במעמדה זה אחר חופת נידה – עדיין יכולה לאסור עצמה כיון שאינה משועבדת לדברים שבינו לבינה.

ועפי"ז יובנו גם הדינים דלעיל: אחיה הכהן **לא** יטמא לה – כי היא כבר נשואה. כהן גדול שכנס לחופה ביוה"כ – נחשבת אשתו, לענין וכיפר בעדו ובעד ביתו. כהן שכנס ולא בעל – נטמא לה, כי היא אשתו.

וכן במסר האב לשלוחי הבעל – אינו מיפר נדריה אפילו בשותפות – כי היא כבר נשואה, ונכנסה לרשות בעלה אף שאין עדיין היתר ביאה.

אמנם הגמ' בכתובות נו לא פשטה את בעיית רב אשי ובנכנסה לחופה ולא נבעלה יתכן ולא תקבל תוספת, ומסקנת הגמ' היא תיקו. ולפי"ד היה נראה לומר שכיון שחופה כזו קונה לכל ענייני הקנין, ודאי תקבל תוספת כתובה.

אינה נשואה גמורה כעת, והיא בכעין מצב ביניים. ואפילו אם יכניסה לחופה גמורה אח"כ – הבעל לא יוכל להפר את נדריה שתידור עכשיו – אינו מיפר בקודמין לחופה, שכן אינה אשתו עדיין.

חופה לפסולות

צ"ל שגם אם חיבת חופה קונה, לא ברור שהיא קנויה לו לענין תוספת, שכן בעינן חופה דחזיא לביאה, וחופת נידה לא חזיא לביאה. יתכן שלא התכוון להקנות לה תוספת כתובה, דהרי טעמא דראב"ע שם במשנה הוא שאדם כותב תוספת כתובה אדעתא דלכונסה. ואכן נגמר בתיקו ולדינא, הממע"ה ולא תקבל.

ודאי שלפי מהלך זה בדברי הרמב"ם – **מקור** הדין שחופת נידה לא קונה אינו ברור, שכן הסוגיא בכתובות נו, אינה עוסקת במהות קנין חופה, אלא רק בתוספת כתובה, וכדברי הרא"ש.

(את הסוגיא בריש כתובות נראה שא"א ללמוד כמקור לכך, וכנ"ל).

ממילא אין סתירה בין פסקי הרמב"ם. מחד, יש חופה לפסולות – וקונה לכל קנייני הבעל. ומאידך, חופת נידה לא קונה – לענין היתר ביאה, וצריך חופה נוספת לענין זה, יחוד הראוי לביאה.